

Kernekræften i kvindekampen

- Halvfjerdsfeminismen set fra en andengenerations - rødstrømpes perspektiv

Bente Hansen, en af frontkæmperne i kvindebevægelsens storhedstid fra 1970-85, giver i sin erindringsbog en god indsigt i kvindebevægelsens mange grene og i den dynamik, der lå bag mobiliseringen af kvinderne. Og så gør hun status over kvindekampen helt frem til i dag.

Bente Hansen: En køn historie. Erindringer fra kvindebevægelsen. Lindhardt og Ringhof 2004. 325 s. 299 kr.

Af Nina Espegård Hassel

Fortællingens kraft

Frontkæmperen i kvindebevægelsen, Bente Hansen, har skrevet erindringsbogen *En køn historie* ud fra sine egne erfaringer og oplevelser, og det gør fremstillingen personlig og intim. Bogen giver et særligt indblik i hvordan kvindebevægelsen fungerede – med hvilke redskaber kvinderne fandt deres identitet, og hvordan de bearbejdede de problemer, de havde med deres parforhold, moderrolle og arbejdsliv. Bente Hansen var især en aktiv deltager i de basisgrupper, der skabte dynamikken i kvindebevægelsen. I basisgrupperne fortalte kvinderne hver deres historie: "Vi delte fortællinger og erfaringer på en helt ny måde. Ikke bare løs snak, men helt systematisk, én ad gangen og uden afbrydelser" (s. 92). *En køn historie* er Bente Hansens

historie – men også et bidrag til kvindebevægelsens historie og den kønspolitiske debat, der foregår i dag. Bente Hansen er mag. art. i litteraturvidenskab, var medlem Dansk Kvindesamfund, var politisk redaktør på det socialistiske tidsskrift *Politisk Revy* og senere på *Information*. Hun har udgivet flere pjecer om kvindebevægelsen og har skrevet to digtsamlinger.

Uafhængig af partipolitik

Bente Hansen oplyser, at hun selv var fortaler for at holde kvindebevægelsen adskilt fra partipolitik, eftersom kvindebevægelsen skulle være for alle kvinder, både socialister og borgerlige: "En skilsmisse, en migræne eller et dårligt ægteskab var mere end rigelig anledning til at henvende sig..." (s. 98). En anden årsag til at kvindebevægelsen valgte at holde sig adskilt fra den etablerede partipolitiske verden, var erfaringerne med, hvor svært det var for kvinder at brænde igennem i de etablerede partier. Yderligere var det ikke uvanligt, at de partipolitiske aktive kvinder blev udsat for latterliggørelse fra deres mandlige kollegers side. Denne latterliggørelse eller nedgørelse af kvindelige politikere hører desværre ikke bare fortiden til, men forekommer ofte også i dagens Danmark. Fremtrædende kvindelige politikere må finde sig i at få øgenavne som fx "den talende kavalergang" om den konservative justitsminister Lene Espersen. Kvinder på høje, magtfulde poster i det danske samfund bliver fortsat dømt og latterliggjort på deres ydre – på deres køn.

Kvindeliv og privatliv

Grunden til, at kvindebevægelsen ikke blev et politisk projekt, der dækkede alle politiske emner, var, at behovet for at identificere kvindernes problemer på arbejdsmarkedet og i høj grad i hjemmet var enormt. Bente Hansen taler om, at der i 1970'erne foregik en kollektiv bevidsthedsudvikling blandt kvinderne i den vestlige verden. Dynamikken i bevidstgørelsen var kvindernes fortællinger om deres arbejdsliv, parforhold, moderrolle osv. Gennem fortællingerne blev det private gjort offentligt. Historier om opdragelse, barndom, pubertet og voksenliv brød muren ned mellem privatlivet og offentligheden. Under parolen "Gør det private offentligt" udvekslede kvinder verden over historier – et fænomen, Bente Hansen mener altid har eksisteret.

Denne nedbrydning af muren omkring privatlivet er ret interessant i et nutidigt perspektiv, hvor mange argumenter mod forslag som fx delt barsel mellem forældrene tager udgangspunkt i, at man ikke kan lave lovgivning, der direkte griber ind i folks privatliv. Det skal være op til de enkelte familier at bestemme, hvem

der skal gå på barsel. Ofte tager moderen hele barslen, eftersom det ofte også er hende, der tjener mindst – og eftersom det fortsat ikke er velanset på arbejdsmarkedet, at mænd går på barsel i en længere periode. Bente Hansen beskriver problematikken således: "Vores offentlige og private livs umulige sameksistens var et af bevægelsens store omdrejningspunkter" (s.168). Det private liv og arbejdslivet var ikke bare lige vigtige, men også lige omfangsrige. Derfor fremlagde kvindebevægelsen et forslag om en sekstimers arbejdsdag.

Den radikale halvfjerdsfeminisme

Kvindebevægelsens forslag om en reducere af arbejdsdagen til kun at vare seks timer, blev modtaget med megen skepsis: "Sjældent har jeg hørt så mange (mænd) argumentere så kraftigt imod et så moderat forslag. Jeg har til gengæld aldrig hørt nogen kvinder reagere negativt på det" (s. 174). Den kortere arbejdsdag blev set som en løsning på de problemer, kvinder havde med at kombinere privatlivet med arbejdslivet. Men forslaget skulle nu ikke opfattes sådan, at kvinderne med en sekstimers arbejdsdag skulle kunne klare både privatlivet og arbejdslivet. Mændene skulle tage deres del af jobbet i familien, "de var jo ikke invalider" (s. 230), som Bente Hansen skarpt kommenterer.

Forslaget om en reduceret arbejdsdag blev, som sagt, modtaget med skepsis i mange kredse. Den daværende statsminister Anker Jørgensen var dog positiv over for idéen, men hans regeringsperiode sang på dette tidspunkt på sidste vers. Siden kvindebevægelsen lancerede en sekstimers arbejdsdag, er der på papiret sket en reducere af arbejdstiden. Men afkortelsen er gået til ferier og fridage, ikke til forbedring af den daglige byrde, som mange kvinder bærer på.

På tværs af de politiske partier i Folketinget er man blevet enige om at oprette en barselsfond, der er en af vejene til ligestilling på arbejdsmarkedet. Bente Hansen mener, at tiden derfor snart er moden til, at forslaget om en forkortelse af arbejdsdagen atter skal på dagsordenen. Umiddelbart virker forslaget om en reducere af arbejdsdagen som en *lost case*, der aldrig vil vinde terræn eller stemmer. Men i kampen for at opnå ligestilling, er man nødt til at komme med visioner som denne om en kortere arbejdsdag, ellers kommer der ikke gang i debatten. Det samme gælder emner som prostitution. Hvis ligestillingsdebatten virkelig skal sparkes i gang, så har Bente Hansens erindringer overbevist mig om, at der skal flere hårde og - måske i nogens sarte øjne - rabiante forslag til. Bente Hansen skriver: "Halvfjerdsfeminismen var ganske rigtigt meget radikal, og nogle gange ekstrem, i sine måder at handle på, men det måtte nødvendigvis være sådan, fordi måden var visionen" (s. 323).

Den fortsatte kamp for ligestilling

Bente Hansen mener, at rødstrømperne fra den gamle halvfjerdsfeminisme nåede både langt og kort i

kampen for ligestilling. Rødstrømperne fik kastet lys på den del af det samfundsmæssige arbejde, der havde ligget hen i mørke og hemmelig privathed – hjemmelivet. Det vil blive forsøgt atter at mørklægge denne del af det samfundsmæssige arbejde, men Bente Hansen mener ikke, at det vil lykkes: "Vores egne historier og den store fælles historie er først lige begyndt at blive fortalt, og det kan ikke stoppes, selvom mange måske ønsker at træde på bremsen" (s. 323).

Bente Hansens historie er et vellykket forsøg på at give nye generationer en forståelse af, hvad der satte gang i kvindernes oprør. Og som en andengenerations - rødstrømpe finder jeg stor inspiration i at læse Bente Hansens erindringer. Kvindelivet skal ikke pakkes væk – det private skal fortsat gøres offentligt. Vi er nødt til at tage fat der, hvor det virkelig gør ondt. Vi er nødt til at fortælle vores egen historie.

Nina Espegård Hassel er stud.mag. i europastudier.